

BANNVESENETS TILSYNSAKSJON MED FARLIG STOFF APRIL 2014

- 1) Boligselskap forsynt med brannfarlig gass fra fast rørnett med tank
- 2) Boligselskap forsynt med brannfarlig gass fra distribusjonsnett
- 3) Industrianlegg med brannfarlig gass

Dokumentet inneholder generell informasjon, sjekklister og utdypende veiledning til den enkelte paragraf i sjekklista.

Bakgrunn og hensikt:

Brannvesenet er kjent med internkontrollforskriften. Denne fungerer som et overordnet regelverk og omfatter blant annet forskrift 8. juni 2009 om håndtering av farlig stoff. I forskrift om håndtering av farlig stoff, har brannvesenet hjemmel til å tilføre tilsyn. I 2012 ble brannvesenets tilsynsaksjon med farlig stoff gjennomført for første gang med støtte fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). I 2013 ble aksjonen landsdekkende og det ble gjennomført 225 tilsyn med boligselskap/sameier tilknyttet gassanlegg med brannfarlig gass med fast rørnett og tank. Rapporter og resultater fra tilsynsaksjonene finnes på www.dsb.no

DSB er fornøyd med brannvesenets innsats i disse tilsynsaksjonene. I 2014 vil tilsynsområdet være en videreføring av aksjonen i 2013. Vi ønsker at brannvesenet utfører tilsyn ved de boligselskapene/sameiene som det ikke ble gjort tilsyn med i fjor. I tillegg vil vi utvide med to nye områder.

- 1) **Boligselskap forsynt med brannfarlig gass fra fast rørnett med tank**
- 2) **Boligselskap forsynt med brannfarlig gass fra distribusjonsnett**
- 3) **Industrianlegg med brannfarlig gass**

Felles hensikt for disse tre områdene er å sikre at objektene er i sikkerhetsmessig god stand, redusere sannsynligheten for uhell og ulykker samt redusere konsekvensen av en ulykke. Det er viktig å få en oversikt over etterlevelse av krav i regelverket, i tillegg til å øke bevisstheten rundt håndtering av gass. Informasjon om regelverket fra brannvesenet til boligsameiet, vil også inngå i tilsynet.

Årets tilsynsaksjon vil finne sted i **april måned** og omfatte **brannvesen i hele landet**. DSB håper og forventer at brannvesen vil prioritere å utføre flest mulig tilsyn i løpet av denne perioden.

Forskrift om håndtering av farlig stoff og temaveiledningen om bruk av farlig stoff, del 1, bør være godt kjent for tilsynspersonell. Disse finnes her:

<http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2009-06-08-602>

<http://www.dsb.no/no/Ansvarsomrader/Farlige-stoffer/Brannfarlig-reaksjonsfarlig-og-trykksatt-stoff/Veiledninger/Temaveiledning-om-bruk-av-farlig-stoff/>

Tilsynet hjemles i § 23 i forskrift om håndtering av farlig stoff. Reaksjonsmidlene hjemles i § 24 i samme forskrift. Sistnevnte paragraf viser til brann- og eksplosjonsvernlovens §§ 37 til 40 og § 42.

Gjennomføring:

Oversikt over tilsynsobjektene i eget distrikt hentes ut fra FAST – anlegg og kart. Ved søk i FAST kan man i resultatlistene se bort fra anlegg som *har gårds- og bruksnummer først i navnet*, siden disse tilhører privatpersoner.

DSB anbefaler at utvalgte tilsynsobjekt varsles i god tid før tilsynet gjennomføres, slik at det er mulighet til å fremlegge nødvendig dokumentasjon og at rette personer er tilstede på tilsynet. I varselbrevet bør det informeres om at virksomheten kan fremlegge dokumentasjon på risikoanalyse, situasjonsplan, beredskapsplan og instruksjoner for drift/vedlikehold/sikkerhet. Dere kan ta utgangspunkt i mal for varselbrev og tilsynsrapport som finnes i ”Veiledningen for myndighetsutøvelse for tilsyn utført av brann- og feievesen”.

DSB gjør oppmerksom på at gasselskapet i enkelte tilfeller har et ansvar som eier og drifter av gassanlegget sammen med bruker. Dette kan påvirke innmelding, kontroller og vedlikehold av gassanlegget. Kontrakten mellom gasselskapet og bruker vil ofte avklare denne ansvarsfordelingen.

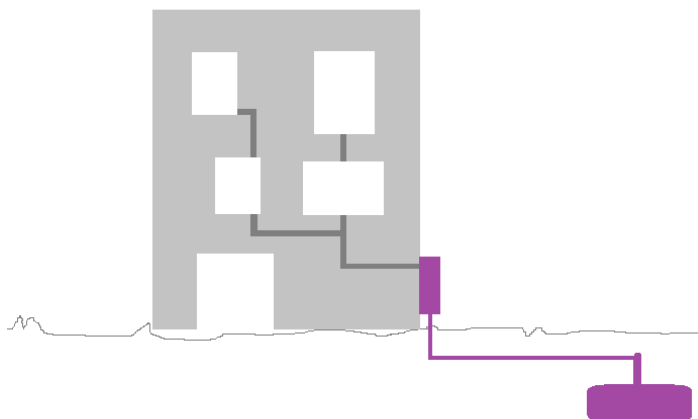
Resultatene fra tilsynene skal leveres DSB ved å besvare en spørreundersøkelse. *Tilsynsrapporten skal ikke sendes til DSB.*

Spørsmål om tilsynsaksjonen med farlig stoff 2014 kan rettes til Berit Svensen, Øivind B. Nilsen og Stine Transeth: telefon: 33 41 25 00 og e-post: tilsyn.farlig.stoff@dsb.no

Under følger en mer utfyllende praktisk informasjon for hver enkelt del av tilsynsaksjonen, sjekklister og utdypende veiledning til den enkelte paragraf i sjekklista. I veiledningen er det gitt eksempel på avvikstekst under hver paragraf. Avviket suppleres gjerne med kommentarer for å utdype mer eksakt hva som menes. Hvis det er flere avvik etter samme paragraf, bør det vurderes å samle avvikene i et overordnet avvik som forklares nærmere i kommentarene.

Del 1

– tilsyn av boligselskap tilknyttet gassanlegg med fast rørnett og tank.

Figur 1: Illustrasjon over boligselskap tilknyttet gassanlegg med fast rørnett og tank.

Praktisk informasjon

Oversikt over boligselskapene/sameiene i eget distrikt hentes ut fra FAST ved å søke på forbruksanlegg med brannfarlig gass, kat. 1 og 2. Søkerresultatene kan filtreres slik som nevnt tidligere. Boligselskapene/sameiene gjenkjennes ved at de ofte har ordene ”sameie/borettslag/terrasse” eller lignende i navnet.

**Sjekkliste, del 1 – tilsyn av boligselskap/sameier
tilknyttet gassanlegg med fast rørnett og tank
Tilsynsaksjon 2014**

Boligsameiet:

Dato:

Tilstede fra boligsameiet:

Henvisning	Spørsmål	Egne kommentarer
§ 12	Sjekk om innmeldingen er korrekt ut fra de faktiske forhold.	
§ 10	Sjekk om det utføres vedlikehold/service/ettersyn på gassanlegget. Vedlikeholdet skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
	Hvordan sikrer boligsameiet at det utføres vedlikehold/service inne i leilighetene?	
§ 9	Sjekk om det er utført systematisk tilstandskontroll av gassanlegget, § 9 annet ledd. Kontrollen skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
	Sjekk om systematisk tilstandkontrollen er utført av akkreditert inspeksjonsorgan eller teknisk kontrollorgan.	
	Sjekk om det er inngått avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget.	
§ 14	Sjekk om det foreligger en risikoanalyse på anlegget.	
§ 15	Sjekk om det foreligger en situasjonsplan	
	Sjekk om det foreligger sikkerhets- og driftsinstrukser.	
	Sjekk om det er gjennomført sikringstiltak slik at uvedkommende ikke får tilgang til tank/tankdom eller annet utstyr (evt. fordamperanlegg e.l.).	
§ 8	Sjekk at vann ikke blir liggende i tankdom slik at ising kan skape problemer.	
§ 19	Sjekk om det foreligger en beredskapsplan.	
	Er beredskapsplanen øvet?	
§ 11	Sjekk om anlegget er tilstrekkelig skiltet og merket.	

FSF § 12 INNMELDING AV FARLIG STOFF

Kravet om innmelding av farlig stoff var gjeldene fra 1.1.2010. Innmeldingen skal være oppdatert og vise hva som faktisk oppbevares. Det er ”enhver som oppbevarer ...” som plikter å melde inn.

- For boligsameier/selskap vil det normalt være boligsameiet som melder inn selv om tanken er eid/leiet/leaset av gasselskapet.
- I enkelte tilfeller hvor gassanlegget forsyner flere boligsameier/boliger, hender det at det er gasselskapet som melder inn, alternativt at boligsameiene/selskap enes om hvem som melder inn. I tilfeller der gasselskapet har meldt inn anlegget, må brannvesenet varsle både gasselskapet og boligsameiet/selskapet om tilsynet.

Ved etablering av nye boligsameier/selskap vil det være utbygger/gasselskapet som melder inn anlegget. Når boligsameiet er etablert, melder utbygger/gasselskap opphør av anlegget og boligsameiet/selskap melder inn der det er aktuelt.

Hvis anlegget forsyner kun ett boligsameie/selskap, skal alltid boligselskapet/sameiet selv melde inn.

Innmeldingen skal til enhver tid være i henhold til faktiske forhold. Dersom ikke anlegget er meldt inn eller innmeldingen ikke er korrekt, gis det avvik. DSB kan kontaktes og bistå med innmeldingen.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke meldt inn farlig stoff til DSB”.

”Innmelding av farlig stoff til DSB er ikke korrekt og må rettes opp”.

Avvik hjemles i § 12

FSF § 10 DRIFT, VEDLIKEHOLD OG OPPHØR

§ 10 omhandler krav om at anlegget skal holdes i forsvarlig stand og vedlikeholdes slik at sikkerhetsnivået opprettholdes. Vedlikeholdet skal dokumenteres. Dersom ikke vedlikehold er utført, gis det avvik.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke utført vedlikehold på anlegget”.

Avviket hjemles i § 10.

Eksempel på avvikstekst dersom vedlikehold er gjennomført, men ikke kan dokumenteres:

”Det kan ikke dokumenteres at vedlikehold er gjennomført på anlegget”

Avviket hjemles i §§ 10 og 13.

Det vil sannsynligvis være vanskelig å sjekke ut om den enkelte beboer har hatt vedlikehold/service og kontroll på anlegget inne i leiligheten og således vil det være vanskelig å evt. gi avvik. Men spørsmålet om hvordan dette sikres, er aktuelt.

FSF § 9 KONTROLL

Ansvar for at det utføres systematisk tilstandskontroll er i forskriften lagt på eier og bruker. Gasselskapet vil i enkelte tilfeller ha et ansvar som eier og drifter av gassanlegget sammen med bruker. I avtalen mellom bruker/kunden og gasselskapet bør det finnes informasjon om hvem som har ansvar for de ulike delene av anlegget.

Forskriften stiller krav til at det skal gjennomføres kontroll av gassanlegget før det tas i bruk. Denne ferdigkontrollen skal dokumenteres. Mange boligsameier har nok problemer med å dokumentere ferdigkontroll, spesielt for eldre anlegg. Ferdigkontrollen er viktig, men på et anlegg som har vært i drift en tid, er det viktigste at gassanlegget er vedlikeholdt og at det er utføres systematisk tilstandskontroll av anlegget.

Når anlegget er i drift er det et krav om at det skal gjennomføres systematisk tilstandskontroll av anlegget. For boligsameier/selskap skal ferdigkontroll og systematisk tilstandskontroll utføres av uavhengig kontrollør i form av akkreditert inspeksjonsorgan, eller teknisk kontrollorgan med kompetanse.

For mer informasjon om uavhengig kontroll og om hvilke virksomheter som kan kontrollere bl.a. bolig-gassanlegg se:

<http://www.dsb.no/no/Ansvarsomrader/Farlige-stoffer/Brannfarlig-reaksjonsfarlig-og-trykksatt-stoff/Prekvalifiserte-virksomheter/>

Systematisk tilstandskontroll er i temaveiledning om bruk av farlig stoff, del 1, anbefalt utført hvert annet år. Anbefalte kontrollintervaller bør for øvrig justeres i forhold til driftstid, bruksmønster, omgivelser og driftserfaringer, se 9.6.1 i temaveiledningen.

Dersom det nylig er utført kontroll av anlegget, men kontrollen er ikke utført av en uavhengig kontrollør, gis det avvik og det kreves at neste kontroll utføres av uavhengig kontrollør. Når den neste kontrollen skal kreves utført, må det gjøres en helhetsvurdering av.

Dersom det ikke er utført systematisk tilstandskontroll av anlegget, bør det settes en kort, men rimelig tidsfrist.

Eksempel på avvikstekst hvis ikke uavhengig kontrollør har utført systematisk tilstandskontroll av anlegget:

”Uavhengig kontrollør har ikke utført systematisk tilstandskontroll av anlegget”.

Avviket hjemles i § 9.

§ 9, 3. ledd, krever at det skal foreligge en avtale om systematisk tilstandskontroll av anlegg i boliger.

Eksempel på avvikstekst der det ikke kan dokumenteres at det foreligger avtale:

”... har ikke inngått noen skriftlig avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget”

Avviket hjemles i §§ 9 og 13.

FSF § 14 RISIKO OG RISIKOVURDERING

Det skal foreligge en risikoanalyse på gassanlegget. Denne må tilpasses anleggets kompleksitet og må som et minimum inneholde sannsynlighet og konsekvenser av hendelser tilpasset lokale forhold og eventuelle risikoreduserende tiltak. Sikkerheten til beboere og de som ferdes i området er vesentlig.

DSB sin erfaring er at ved bygging av nytt anlegg utføres det en risikovurdering. For noen anlegg kan det være vanskelig å fremlegge risikovurderingen, spesielt for eldre anlegg. Det er likevel viktig at eier og bruker er kjent med denne. En kopi kan mulig skaffes ved å kontakte utbygger/installatør/gasseselskap.

Dersom risikovurderingen ikke foreligger ved tilsyn, gis det avvik.

Eksempel på avvikstekst:

”Det foreligger ingen risikoanalyse på anlegget”

Avviket hjemles i § 14.

FSF § 15 FOREBYGGENDE SIKKERHETSTILTAK

Det skal foreligge en situasjonsplan med oversikt over bruk av areal. Planen skal vise adkomstveier, internt trafikkmønster, inngjerding, plassering av tank og evt. fordamperanlegg, områdeklassifisering, samt forhold som kan ha betydning for sikker håndtering av farlig stoff. Den skal være datert og oppdatert til dagens situasjon.

Forskriften sier at det skal gjennomføres sikringstiltak for å hindre at personer utfører handlinger på utstyr og anlegg med farlig stoff som kan sette liv og helse i fare. Låst tankdom kan være et slikt tiltak.

Området rundt domene med en radius på 1,5 meter, er normalt å regne som sone 2 (et område der det ved vanlig drift sannsynligvis ikke dannes en eksplosiv atmosfære bestående av en blanding av luft og brannbare stoffer i form av

gass, damp eller tåke. Dersom en eksplosiv atmosfære allikevel dannes, vil den være kortvarig). Det er viktig at det innenfor denne sonen ikke er aktivitet som kan medføre gnister slik at eventuell gasslekkasje kan antennes.

Det skal foreligge sikkerhets- og driftsinstruks. Dette kan for eksempel være instruks for fylling av tank, periodisk kontroll, drift og vedlikehold.

Det er aktuelt å sjekke ut om noen dedikerte personer er kjent med hvor hovedstengeventilen for gass er plassert. Den enkelte beboer skal være kjent med stengeventilen til egen leilighet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke ivaretatt de forebyggende sikkerhetstiltak på en tilfredsstillende måte når det gjelder...”
Avviket hjemles i § 15

FSF §8 UTSTYR OG ANLEGG

Det skal tas tilstrekkelig hensyn til de mekaniske belastninger, temperaturforhold og miljøpåvirkninger som kan oppstå under bruk.

Et aktuelt sjekkpunkt er om tankdom har en plassering i forhold til terrenget eller er drenert slik at innsig av vann ikke kan medføre ising. Det kan oppstå uønsket trykkøkning i systemet dersom pustehullene på ventilene tettes igjen med is. I temaveiledningen er dette omtalt under punkt 15.2.3.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke tatt tilstrekkelig hensyn til miljøpåvirkning som kan oppstå under bruk”

FSF § 19 BEREDSKAPSPLANER

Forskriften krever at virksomheter skal utarbeide beredskapsplan og etablere tilstrekkelig beredskap. Beredskapen må tilpasses den enkelte virksomheten og øves.

For boligsameier/selskap vil det være viktig at alle beboere er gjort kjent med hva de skal gjøre hvis det skjer et uhell med farlig stoff og hvor de skal samles. Beredskap i forhold til farlig stoff bør være en del av boligsameiets/selskapets øvrige beredskapsplan.

Forskriftens § 19, 2. ledd sier at beredskapen skal samordnes med offentlig beredskap. Kompleksiteten på anlegget er avgjørende for graden av samordning. For enkle anlegg er innmeldingen tilstrekkelig samordning. For mer komplekse anlegg er det viktig med et godt samarbeid med lokal brannmyndighet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke utarbeidet beredskapsplan”
”... har ikke øvet beredskapsplanen”
”... har ikke samordnet beredskapen tilstrekkelig med lokal brannmyndighet”

FSF § 11 SKILTING OG MERKING

Kravet i forskriften er at det skal settes opp skilt som er lett synlig, på passende steder og i tilstrekkelig antall der farlig stoff håndteres, se vedlegg 5 i temaveiledning om bruk av farlig stoff, del 1. Skiltingen skal opplyse om fare for brann- og eksplosjon, eventuelt gass under trykk og forbud mot røyking og bruk av åpen ild. Utstyr og rørsystemer skal også ha formålstjenelig og varig identifikasjon.

Kravet om skilting gjelder ikke håndtering av mindre mengder farlig stoff til personlig bruk. Det vil si at det ikke er noe krav om merking inn til den enkelte leilighet som oppbevarer gassflasker eller bruker gass via rørsystem.

Det er viktig å merke med brannfare rundt tankdom for å varsle 3. person. Skilting skal også gi tilstrekkelig informasjon og plasseres høyere enn forventet snøhøyde. Eksempel på skilt og symbol fremkommer i vedlegg 12 i temaveiledningen.

Hovedstengeventil for gass skal være tydelig merket med sin funksjon.

Eksempel på avvikstekst:

”Gassanlegget er ikke tilstrekkelig skiltet og merket”

Avviket hjemles i § 11

FSF §§ 23 OG 24 TILSYN OG REAKSJONSMIDLER

Tilsynet hjemles i § 23 i forskrift av 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av farlig stoff.

Avvik hjemles i rett paragraf i forskrift om håndtering av farlig stoff.

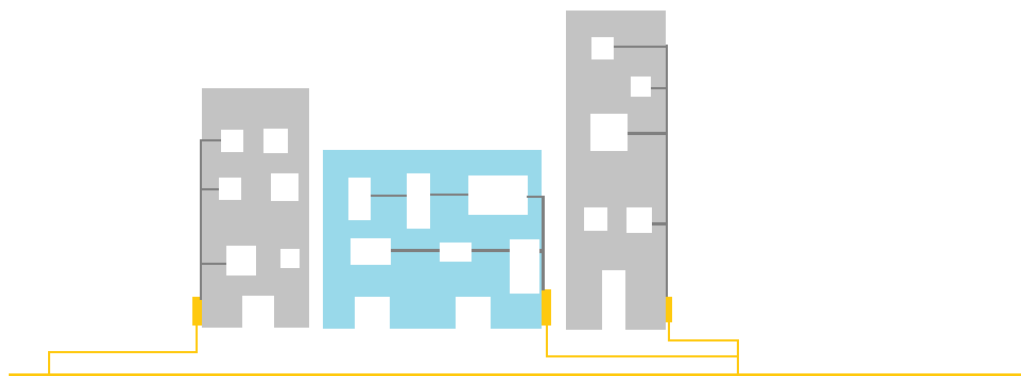
Reaksjonsmidler fremkommer i § 24 i forskrift om håndtering av farlig stoff som viser til lov av 14. juni 2002 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og brannvesenets redningsoppgaver §§ 37 – 40 og § 42 og er de samme som benyttes ved tilsyn etter bl.a. forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn.

Brannvesenet har nødvendige hjemler til å få gjennomført kravene i forskriften. Det er viktig at det utøves godt skjønn.

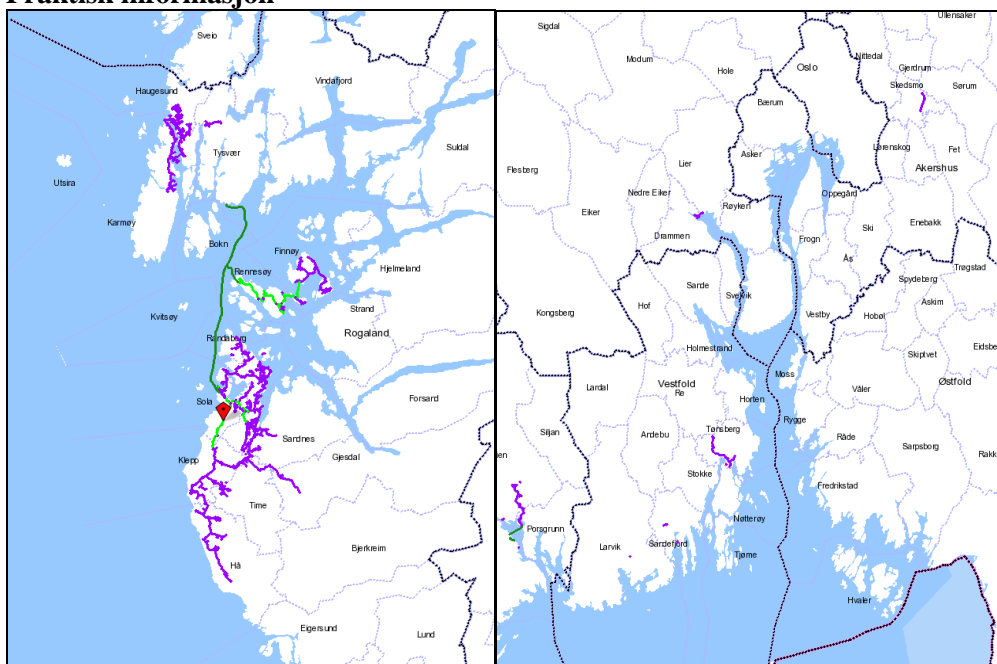
Del 2

– tilsyn av boligselskap tilkoblet distribusjonsnett med gass

Figur 1: Illustrasjon over boligselskap tilknyttet distribusjonsnettverk for gass.

Praktisk informasjon

Figur 2: Utsnitt av kart (vestlandet og østlandet) hvor gassrørledninger er uthevet med lilla (0-4 bar), lys grønn (4-10 bar) og mørk grønn (>16 bar).

Brannvesenet får en oversikt over distribusjonsnettene som er aktuelle for sin kommune ved å bruke FAST – anlegg og kart, se figur 2. I FAST finner man derimot ingen informasjon om hvilke boligselskaper som er tilknyttet disse distribusjonsnettene. Ved å kontakte gassleverandøren tilknyttet de ulike distribusjonsnettene, vil brannvesenet kunne få tilgang til gassleverandøren sine kundelister, og derfra velge ut boligselskaper i sitt område.

Gassleverandøren vil også være ansvarlig for å melde inn farlig stoff til DSB. Tilsynene utføres derimot ved selve boligsameiene, slik at punktet om innmelding faller bort fra sjekklisten.

Litt om ansvarsfordelingen mellom gassleverandøren og boligselskapet:

Når brannvesenet har fått tilgang til gassleverandøren sin kundeliste, vil neste steg være å kontakte styret i de utvalgte boligselskapene. For noen boligselskaper er hele selskapet en kunde, mens for andre kan det være en gruppe privatpersoner. I avtalen mellom kunden og gasselskapet bør det finnes informasjon om hvem som har ansvar for de ulike delene av anlegget.

**Sjekkliste, del 2 – tilsyn av boligselskap/sameier
tilknyttet distribusjonsnett for gass
Tilsynsaksjon 2014**

Boligsameiet:

Dato:

Tilstede fra boligsameiet:

Henvisning	Spørsmål	Egne kommentarer
§10	Sjekk om det utføres vedlikehold/service/ettersyn på gassanlegget. Vedlikeholdet skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
	Hvordan sikrer boligsameiet at det utføres vedlikehold/service inne i leilighetene?	
§ 9	Sjekk om det er utført systematisk tilstandskontroll av gassanlegget, § 9 annet ledd. Kontrollen skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
	Sjekk om systematisk tilstandkontrollen er utført av akkreditert inspeksjonsorgan eller teknisk kontrollorgan.	
	Sjekk om det er inngått avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget.	
§ 14	Sjekk om det foreligger en risikoanalyse på anlegget.	
§ 15	Sjekk om det foreligger en situasjonsplan.	
	Sjekk om det foreligger sikkerhets- og driftsinstrukser.	
§ 19	Sjekk om det foreligger en beredskapsplan.	
	Er beredskapsplanen øvet?	

FSF § 10 DRIFT, VEDLIKEHOLD OG OPPHØR

§ 10 omhandler krav om at anlegget skal holdes i forsvarlig stand og vedlikeholdes slik at sikkerhetsnivået opprettholdes. Vedlikeholdet skal dokumenteres. Dersom ikke vedlikehold er utført, gis det avvik.

DSB er kjent med at ansvarsforholdet mellom kunde og leverandør av gass varierer fra gasselskap til gasselskap når det gjelder drift og vedlikehold. For flere gasselskap går denne grensen ved stengeventilen i koblingsboksen på veggen til boligsameiet. Informasjon om hvem som har ansvar for de ulike delene av anlegget kan finnes i kontrakten mellom kunde og gasselskap.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke utført vedlikehold på anlegget”.

Avviket hjemles i § 10.

Eksempel på avvikstekst dersom vedlikehold er gjennomført, men ikke kan dokumenteres:

”Det kan ikke dokumenteres at vedlikehold er gjennomført på anlegget”

Avviket hjemles i §§ 10 og 13.

Det vil sannsynligvis være vanskelig å sjekke ut om den enkelte beboer har hatt vedlikehold/service og kontroll på anlegget inne i leiligheten og således vil det være vanskelig å evt. gi avvik. Men spørsmålet om hvordan dette sikres, er aktuelt.

FSF § 9 KONTROLL

Ansvar for at det utføres systematisk tilstandskontroll er i forskriften lagt på eier og bruker. Gasselskapet vil i enkelte tilfeller ha et ansvar som eier og drifter av gassanlegget sammen med bruker. I avtalen mellom bruker/kunden og gasselskapet bør det finnes informasjon om hvem som har ansvar for de ulike delene av anlegget.

Forskriften stiller krav til at det skal gjennomføres kontroll av gassanlegget før det tas i bruk. Denne ferdigkontrollen skal dokumenteres. Mange boligsameier har nok problemer med å dokumentere ferdigkontroll, spesielt for eldre anlegg. Ferdigkontrollen er viktig, men på et anlegg som har vært i drift en tid, er det viktigste at gassanlegget er vedlikeholdt og at det er utføres systematisk tilstandskontroll av anlegget.

Når anlegget er i drift er det et krav om at det skal gjennomføres systematisk tilstandskontroll av anlegget. For boligsameier/selskap skal ferdigkontroll og systematisk tilstandskontroll utføres av uavhengig kontrollør i form av akkreditert inspeksjonsorgan, eller teknisk kontrollorgan med kompetanse.

For mer informasjon om uavhengig kontroll og om hvilke virksomheter som kan kontrollere bl.a. bolig-gassanlegg se:

<http://www.dsb.no/no/Ansvarsomrader/Farlige-stoffer/Brannfarlig-reaksjonsfarlig-og-trykksatt-stoff/Prekvalifiserte-virksomheter/>

Systematisk tilstandskontroll er i temaveiledning om bruk av farlig stoff, del 1, anbefalt utført hvert annet år. Anbefalte kontrollintervaller bør for øvrig justeres i forhold til driftstid, bruksmønster, omgivelser og driftserfaringer, se 9.6.1 i temaveiledningen.

Dersom det nylig er utført kontroll av anlegget, men kontrollen er ikke utført av en uavhengig kontrollør, gis det avvik og det kreves at neste kontroll utføres av uavhengig kontrollør. Når den neste kontrollen skal kreves utført, må det gjøres en helhetsvurdering av.

Dersom det ikke er utført systematisk tilstandskontroll av anlegget, bør det settes en kort, men rimelig tidsfrist.

Eksempel på avvikstekst hvis ikke uavhengig kontrollør har utført systematisk tilstandskontroll av anlegget:

”Uavhengig kontrollør har ikke utført systematisk tilstandskontroll av anlegget”.

Avviket hjemles i § 9.

§ 9, 3. ledd, krever at det skal foreligge en avtale om systematisk tilstandskontroll av anlegg i boliger.

Eksempel på avvikstekst der det ikke kan dokumenteres at det foreligger avtale:

”... har ikke inngått noen skriftlig avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget”

Avviket hjemles i §§ 9 og 13.

FSF § 14 RISIKO OG RISIKOVURDERING

Det skal foreligge en risikoanalyse på gassanlegget. Denne må tilpasses anleggets kompleksitet og må som et minimum inneholde sannsynlighet og konsekvenser av hendelser tilpasset lokale forhold og eventuelle risikoreduserende tiltak. Sikkerheten til beboere og de som ferdes i området er vesentlig.

DSB sin erfaring er at ved bygging av nytt anlegg utføres det en risikovurdering. For noen anlegg kan det være vanskelig å fremlegge risikovurderingen, spesielt for eldre anlegg. Det er likevel viktig at eier og bruker er kjent med denne. En kopi kan mulig skaffes ved å kontakte utbygger/installatør/gasseselskap.

Dersom risikovurderingen ikke foreligger ved tilsyn, gis det avvik.

Eksempel på avvikstekst:

”Det foreligger ingen risikoanalyse på anlegget”

Avviket hjemles i § 14.

FSF § 15 FOREBYGGENDE SIKKERHETSTILTAK

Det skal foreligge en situasjonsplan med oversikt over bruk av areal. Planen skal vise adkomstveier, internt trafikkmønster, inngjerding og evt. fordamperanlegg, områdeklassifisering, samt forhold som kan ha betydning for sikker håndtering av farlig stoff. Den skal være datert og oppdatert til dagens situasjon.

Det skal foreligge sikkerhets- og driftsinstrukser. Dette kan for eksempel være instruks for periodisk kontroll, drift og vedlikehold.

Det er aktuelt å sjekke ut om noen dedikerte personer er kjent med hvor hovedstengeventilen for gass er plassert. Den enkelte beboer skal være kjent med stengeventilen til egen leilighet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke ivare tatt de forebyggende sikkerhetstiltak på en tilfredsstillende måte når det gjelder...”

Avviket hjemles i § 15

FSF § 19 BEREDSKAPSPLANER

Forskriften krever at virksomheter skal utarbeide beredskapsplan og etablere tilstrekkelig beredskap. Beredskapen må tilpasses den enkelte virksomheten og øves.

For boligsameier/selskap vil det være viktig at alle beboere er gjort kjent med hva de skal gjøre hvis det skjer et uhell med farlig stoff og hvor de skal samles. Beredskap i forhold til farlig stoff bør være en del av boligsameiets/selskapets øvrige beredskapsplan.

Forskriftens § 19, 2. ledd sier at beredskapen skal samordnes med offentlig beredskap. Kompleksiteten på anlegget er avgjørende for graden av samordning. For mer komplekse anlegg er det viktig med et godt samarbeid med lokal brannmyndighet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke utarbeidet beredskapsplan”

”... har ikke øvet beredskapsplanen”

”... har ikke samordnet beredskapen tilstrekkelig med lokal brannmyndighet”

FSF §§ 23 OG 24 TILSYN OG REAKSJONSMIDLER

Tilsynet hjemles i § 23 i forskrift av 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av farlig stoff.

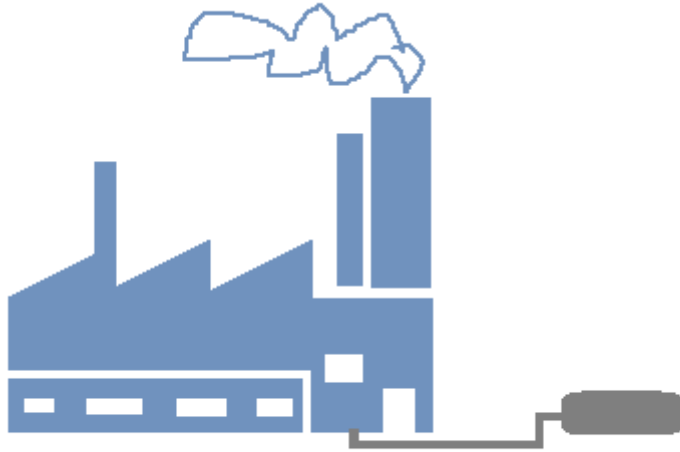
Avvik hjemles i rett paragraf i forskrift om håndtering av farlig stoff.

Reaksjonsmidler fremkommer i § 24 i forskrift om håndtering av farlig stoff som viser til lov av 14. juni 2002 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og brannvesenets redningsoppgaver §§ 37 – 40 og § 42 og er de samme som benyttes ved tilsyn etter bl.a. forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn.

Brannvesenet har nødvendige hjemler til å få gjennomført kravene i forskriften. Det er viktig at det utøves godt skjønn.

Del 3

– tilsyn av industrianlegg med brannfarlig gass

Figur 1: Illustrasjon av industrianlegg.

Praktisk informasjon

Med del 3 av tilsynsaksjonen med farlig stoff ønsker DSB at brannvesenet går tilsyn på de industriobjektene som håndterer brannfarlig gass. Med industrianlegg menes produksjonsvirksomheter, bakerier, vaskerier, engroshandel, bilverksted med mer. DSB ønsker her at brannvesenet skal gå på tilsyn hvor det er meldt inn forbruksanlegg med brannfarlig gass tilknyttet tank med fast rørsystem. **DSB fører tilsyn med storulykkeanlegg**, dvs. tank på 120 m³ eller mer for LPG. Det fremkommer i FAST om virksomheten er en storulykkevirksomhet.

For enklest mulig å søke opp disse industrianleggene i FAST, lønner det seg og velge anleggsobjekt: forbruksanlegg og stoff: LPG.

Dersom brannvesenet allerede har ført tilsyn på slike objekt *både iht. §13 og farlig stoff forskriften*, anbefaler vi at dere primært utfører tilsyn med farlig stoff på anlegg som ikke er særskilte brannobjekter.

Brannvesenet prioriterer tilsynene ut i fra en risikovurdering.

Sjekkliste, del 3 – tilsyn av industrianlegg med brannfarlig gass

Tilsynsaksjon 2014

NB: merk at det er henvist til to ulike forskrifter i sjekklisten; internkontrollforskriften (IK) og forskrift om håndtering av farlig stoff (FSF).

Avvik kan evt. hjemles i begge forskrifter.

Virksomhet:

Dato:

Tilstede fra virksomheten:

Henvisning	Spørsmål	Egne kommentarer
FSF § 12	Sjekk om innmeldingen er korrekt ut fra de faktiske forhold.	
IK § 5 (pkt 7)	Sjekk om virksomheten har et avvikssystem.	
	Sjekk at bedriften har et HMS/IK system.	
FSF § 10	Sjekk om det utføres vedlikehold/service/ettersyn på gassanlegget. Vedlikeholdet skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
FSF § 9	Sjekk om det er utført systematisk tilstandskontroll av gassanlegget, § 9 annet ledd. Kontrollen skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
	Sjekk om systematisk tilstandskontrollen er utført av akkreditert inspeksjonsorgan eller teknisk kontrollorgan.	
FSF § 14 IK § 5 (pkt 6)	Sjekk om det foreligger en risikoanalyse på anlegget.	
FSF § 15	Sjekk om det foreligger en situasjonsplan.	
	Sjekk om det foreligger sikkerhets- og driftsinstrukser.	
	Sjekk om det er gjennomført sikringstiltak slik at uvedkommende ikke får tilgang til anlegget.	
FSF § 19	Sjekk om det foreligger en beredskapsplan.	
	Er beredskapsplanen øvet?	
	Sjekk at beredskapsplanen er samordnet med offentlige beredskapsplaner.	
FSF § 7 IK § 5 (pkt 2)	Sjekk at det foreligger et system for opplæring av personell.	
FSF § 5	Sjekk at anlegget er ryddig og uten unødvendig brennbart materiale der farlig stoff håndteres.	
FSF § 11	Sjekk om anlegget er tilstrekkelig skiltet og merket.	
FSF § 20	Sjekk om det er etablert et system for varsling og rapportering av uhell og ulykker til DSB.	

FSF § 12 INNMELDING AV FARLIG STOFF

Kravet om innmelding av farlig stoff var gjeldene fra 1.1.2010. Innmeldingen skal være oppdatert og vise hva som faktisk oppbevares. Det er ”enhver som oppbevarer ...” som plikter å melde inn.

Innmeldingen skal til enhver tid være i henhold til faktiske forhold. Dersom ikke anlegget er meldt inn eller innmeldingen ikke er korrekt, gis det avvik. DSB kan kontaktes og bistå med innmeldingen.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke meldt inn farlig stoff til DSB”.

”Innmelding av farlig stoff til DSB er ikke korrekt og må rettes opp”.

Avvik hjemles i § 12 i FSF

IK § 5 SYSTEMATISK HELSE-, MILJØ- OG SIKKERHETSARBEID

§5 stiller krav til innholdet i og dokumentasjon av internkontroll.

Internkontroll krever ryddighet og et gjennomtenkt system. Dette betyr at alle som arbeider i virksomheten er kjent med hvordan internkontroll på helse-, miljø- og sikkerhetsområdet praktiseres, og tilsynsmyndighetene må kunne forstå hvordan virksomheten arbeider med HMS. Virksomheten skal kunne dokumentere at de har et avvikssystem og et HMS/IK system.

Eksempel på avvikstekst:

”Det foreligger ikke et avvikssystem”.

”Det foreligger ikke et HMS/IK system”.

Avvik hjemles i § 5 i IK

FSF § 10 DRIFT, VEDLIKEHOLD OG OPPHØR

§ 10 omhandler krav om at anlegget skal holdes i forsvarlig stand og vedlikeholdes slik at sikkerhetsnivået opprettholdes. Vedlikeholdet skal dokumenteres. Dersom ikke vedlikehold er utført på gassanlegget, gis det avvik.

Virksomheten skal være kjent med at gassanlegget vedlikeholdes og dette skal kunne dokumenteres. I noen tilfeller er det gasselskapet som utfører vedlikeholdet. Denne ansvarsfordelingen bør i så tilfellet finnes i kontrakten mellom virksomheten og gasselskapet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke utført vedlikehold på gassanlegget”.

Avviket hjemles i § 10 i FSF.

Eksempel på avvikstekst dersom vedlikehold er gjennomført, men ikke kan dokumenteres:

”Det kan ikke dokumenteres at vedlikehold er gjennomført på gassanlegget”

Avviket hjemles i §§ 10 og 13 i FSF.

FSF § 9 KONTROLL

Ansvaret for at det utføres systematisk tilstandskontroll er i forskriften lagt på eier og bruker.

Forskriften stiller krav til at det skal gjennomføres kontroll av gassanlegget før det tas i bruk. Denne ferdigkontrollen skal dokumenteres. Ferdigkontrollen er viktig, men på et anlegg som har vært i drift en tid, er det viktigste at gassanlegget er vedlikeholdt og at det er utføres systematisk tilstandskontroll av anlegget.

Når anlegget er i drift er det et krav om at det skal gjennomføres systematisk tilstandskontroll av anlegget. Systematisk tilstandskontroll skal utføres av uavhengig kontrollør, se farlig stoff forskriften første ledd punkt c).

For mer informasjon om uavhengig kontroll og oversikt over uavhengige kontrollører se:
<http://www.dsb.no/no/Ansvarsomrader/Farlige-stoffer/Brannfarlig-reaksjonsfarlig-og-trykksatt-stoff/Prekvalifiserte-virksomheter/>

Systematisk tilstandskontroll er i temaveiledning om bruk av farlig stoff, del 1, anbefalt utført hvert annet år. Anbefalte kontrollintervaller bør for øvrig justeres i forhold til driftstid, bruksmønster, omgivelser og driftserfaringer, se 9.6.1 i temaveiledningen.

Dersom det ikke er utført systematisk tilstandskontroll av anlegget, bør det settes en kort, men rimelig tidsfrist.

Eksempel på avvikstekst hvis ikke uavhengig kontrollør har utført systematisk tilstandskontroll av anlegget:

”Det har ikke blitt utført systematisk tilstandskontroll på anlegget”.

”Tilstandskontrollen er ikke utført av en uavhengig kontrollør”.

Avviket hjemles i § 9.

FSF § 14/IK §5 RISIKO OG RISIKOVURDERING

Det skal foreligge en risikovurdering på gassanlegget. Risikovurderingen gjennomføres i forbindelse med etablering av ny virksomhet og ved endringer i eksisterende virksomhet. Denne må tilpasses anleggets kompleksitet og må som et minimum inneholde sannsynlighet og konsekvenser av hendelser tilpasset lokale forhold og eventuelle risikoreduserende tiltak. Noen virksomheter vil utarbeide grundige analyser av risiko, mens andre kan nøye seg med en enkel dokumentasjon. Sikkerheten med hensyn til tredjeperson er vesentlig.

Dersom risikovurderingen ikke foreligger ved tilsyn, gis det avvik.

Eksempel på avvikstekst:

”Det foreligger ingen risikoanalyse på anlegget”

Avviket hjemles i § 14 i FSF og §5 i IK.

FSF § 15 FOREBYGGENDE SIKKERHETSTILTAK

Det skal foreligge en situasjonsplan med oversikt over bruk av areal. Planen skal vise adkomstveier, internt trafikkmønster, inngjerding, plassering av tank og evt. fordamperanlegg, områdeklassifisering, samt forhold som kan ha betydning for sikker håndtering av farlig stoff. Den skal være datert og oppdatert til dagens situasjon.

Forskriften sier at det skal gjennomføres sikringstiltak for å hindre at personer utfører handlinger på utstyr og anlegg med farlig stoff som kan sette liv og helse i fare.

Det skal foreligge sikkerhets- og driftsinstruks. Dette kan for eksempel være instruks for fylling av tank, periodisk kontroll, drift og vedlikehold.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke ivaretatt de forebyggende sikkerhetstiltak på en tilfredsstillende måte når det gjelder...”

Avviket hjemles i § 15 i FSF

FSF § 19 BEREDSKAPSPLANER

Forskriften krever at virksomheter skal utarbeide beredskapsplan og etablere tilstrekkelig beredskap. Beredskapen må tilpasses den enkelte virksomheten og øves.

Forskriftens § 19, 2. ledd sier at beredskapen skal samordnes med offentlig beredskap. Kompleksiteten på anlegget er avgjørende for graden av samordning. For enkle anlegg er innmeldingen tilstrekkelig samordning. For mer komplekse anlegg er det viktig med et godt samarbeid med lokal brannmyndighet.

Eksempel på avvikstekst:

- ”... har ikke utarbeidet beredskapsplan”
- ”... har ikke øvet beredskapsplanen”
- ”... har ikke samordnet beredskapen tilstrekkelig med lokal brannmyndighet”

FSF § 7 / IK § 5 KOMPETANSE

Hensikten er å sikre at den som utfører arbeid knyttet til farlig stoff, skal ha tilstrekkelig kompetanse slik at man unngår uhell. Dette kravet henger nøye sammen med internkontrollforskriften §5.

Virksomheten skal påse at de ansatte har fått nødvendig opplæring før de starter på sine arbeidsoppgaver. Slik opplæring kan for eksempel være gjennomgang av driftsprosedyrer, de farlige stoffenes egenskaper, evakueringsplan med mer. System for opplæring

Eksempel på avvikstekst:

”Det er ikke system for opplæring av ansatte i forbindelse med håndtering av farlig stoff”.

FSF § 5 KRAV TIL AKTSOMHET

Når det gjelder brannfarlige stoffer som LPG, er det viktig å sjekke at anlegget er ryddig og uten nødvendig brennbart materiale der farlig stoff håndteres.

Eksempel på avvikstekst:

”Krav til aktsomhet er ikke ivaretatt når det gjelder håndtering av farlig stoff”.

FSF § 11 SKILTING OG MERKING

Kravet i forskriften er at det skal settes opp skilt som er lett synlig, på passende steder og i tilstrekkelig antall der farlig stoff håndteres. Skiltingen skal opplyse om faren for brann- og eksplosjon, eventuelt gass under trykk og forbud mot røyking og bruk av åpen ild. Utstyr og rørsystemer skal også ha formålstjenelig og varig identifikasjon.

Rørsystem som er tilknyttet LPG-tanken og transporterer gass skal merkes slik at strømningsretningen og type medium i rørsystemet kommer tydelig frem.

Eksempel på skilt og symbol fremkommer i vedlegg 12 i temaveiledningen. Se forskrift 6. oktober 1994 om sikkerhetsskilting og signalgivning på arbeidsplassen.

Eksempel på avvikstekst:

”Gassanlegget er ikke tilstrekkelig skiltet og merket”

Avviket hjemles i § 11

FSF § 20 VARSLING OG RAPPORTERING AV UHELL OG ULYKKER

Virksomheten skal umiddelbart varsle DSB om større ulykker i forbindelse med håndtering av farlig stoff og tilhørende utstyr og anlegg. Virksomheten skal etablere et system for registrering av uhell, ulykker og tilløp til slike i forbindelse med håndtering av farlig stoff og tilhørende utstyr og anlegg.

Eksempel på avvikstekst:

”Virksomheten har ikke etablert et system for varsling av uhell og ulykker til DSB ”.

Avvik hjemles i § 20 i FST

FSF §§ 23 OG 24 TILSYN OG REAKSJONSMIDLER

Tilsynet hjemles i § 23 i forskrift av 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av farlig stoff.

Avvik hjemles i rett paragraf i forskrift om håndtering av farlig stoff.

Reaksjonsmidler fremkommer i § 24 i forskrift om håndtering av farlig stoff som viser til lov av 14. juni 2002 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og brannvesenets redningsoppgaver §§ 37 – 40 og § 42 og er de samme som benyttes ved tilsyn etter bl.a. forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn.

Brannvesenet har nødvendige hjemler til å få gjennomført kravene i forskriften. Det er viktig at det utøves godt skjønn.